

Geref. Sociaal- en Econ. Verband

Het pas opgerichte Geref. Soc. en Econ. Verband mag zich in stijgende belangstelling verheugen. Het voorloopig bestuur is regelmatig bijeen geweest om voorbereidende maatregelen te treffen voor het houden van een landelijke bijeenkomst. Deze vergadering zal D.V. in den loop van de maand Januari gehouden worden en zal den geheelen dag in beslag nemen. Daarna kunnen ook plaatselijke groepen gevormd worden. Het is echter van belang dat allen, die daarvoor in aanmerking komen (en dat zijn heel wat broeders en zusters) zich alsnog aanmelden als lid. Dit kan geschieden aan het adres van br P. Groen, Gr. Florisstraat 118b, Rotterdam.

Het voorloopig bestuur hoopt zoo spoedig mogelijk nadere mededeelingen te kunnen doen.

LITERATUUR EN KUNST

Een aangrijpend Kerstverhaal

Herbert Kuhn: „Karmel“. Uitgave Bosch & Keuning, Baarn.

Het teleurstellende in de meeste kerstverhalen is de zoetelijke, irreële sfeer, die men aanbrengt om het grootsche gebeuren in den kerstnacht. Want wel hebben engelen bij de geboorte van den Heiland gezongen van vrede op aarde, en het welbehagen in menschen, doch tevens stelt Zijn komst die menschen voor de beslissende keuze. Hem aan te nemen als onzen Verlosser en daardoor het eeuwige leven te verwerven, of Hem te verwerpen en daarmee den eeuwigen dood te vinden. Achter de kribbe staat het kruis.

Herbert Kuhn heeft een boek geschreven, door hem zelf aangeduid als een vertelling, dat in Duitschland veel gelezen en veel omstreken is geworden. Ten einde misverstand bij zijn Nederlandsche lezers zoo goed mogelijk te voorkomen, geeft hij in een brief aan het einde van zijn boek een verklaring van het ontstaan ervan.

Toen het Oostfront begon ineen te zakken en het den Duitschers duidelijk begon te worden, dat hun wanhopig strijden en lijden ging uitloopen op een verloren oorlog en ondergang, kwam bij de compagnie van den schrijver een zwaargewonde soldaat aanstroompelen. Het ontzettende verhaal, dat deze in zijn ijkoortsen prijs gaf, leek het visioen van iemand, die den drempel tusschen leven en dood op het punt stond te overschrijden en nu de dingen van dood en leven in bliksemlicht voor zich zag, doch die niet anders kon verwoorden, dan in de verwrongen voorstelling van een ziek brein.

Pas veel later, toen de schrijver zelf trachtte door te dringen naar den somberen achtergrond van het wereldgebeuren, voegden zich de fragmenten van dat visioenverhaal samen met de indrukken van den schrijver zelf en ontstond deze vertelling van een fantastischen nacht in de Russische steppen doorgebracht en die in zijn korte verschrikking de roman wil zijn van den nacht der nachten, die ons allen bedreigt.

Of de schrijver er in zal slagen, hiermede misverstand te voorkomen, weet ik niet, maar dat hij een verhaal geschreven heeft, dat groote literaire kwaliteiten bezit, is wel zeker. Er staat geen woord te veel in, alles werkt mee, door fel realistische uitbeelding of door een beklemmende symbolische verbeelding, het gebeuren te drijven naar zijn onontkoombare, noodzakelijke oplossing. Het conflict van dien eenen nacht drijft met onweerpreklijke duidelijkheid uit tot den grooten strijd van elken dag in de tegenwoordige wereld, den strijd voor of tegen Christus. Het ontstellende cynisme, dat in dien Duitschen bunker de geschiedenis van den Karmel opnieuw wil beleven in een kamp tusschen God en Baäl, voelt men als den geconcretiseerden haat van den modernen mensch, die zijn Baäl, zijn eigengemaakte god sterker acht dan den God van den Bijbel, waarom men Hem straffeloos denkt te kunnen hoonen.

De compactheid van deze vertelling maakt het onmogelijk er een kort, bevredigend overzicht van te geven. Toch geeft misschien het aanduiden van de voornaamste lijnen een denkbeeld van den bouw ervan.

In den Kerstnacht vraagt een Duitsch hoofdofficier een aantal ridderkruisdragers, dus allen mannen van erkende dapperheid, bij zich, om het Kerstfeest te vieren. Zij kennen dezen man voldoende als een mefistotype, om vooruit te weten, dat hij er iets bijzonders van zal maken. Ongevraagd komt ook een veldprediker op het feest, een oud-officier in den vorigen oorlog begiftigd met het oorlogskruis. Niet dat is zijn vreugde, want hij draagt het niet, maar het feit, dat hij toen zijn Zaligmaker heeft gevonden, die zijn schuld op Zich genomen heeft. Hij komt tegen den kolonel op, wanneer deze als doel van dezen bijna reeds verloren oorlog ziet, het brengen van vrede op aarde, waarvoor men zich met vreugde moet durven opofferen. De mensch als heilbrenger. Als de predikant zegt, dat alleen zijn Heiland dat kan, daagt de kolonel hem uit tot een wedstrijd tusschen Christus en zijn Godsdeed, dat later door den predikant als Baäl wordt geperfoniceerd.

Zoo zal zich, ondanks het heftig verzet van den predikant, die waarschuwt voor den toorn van een levenden, schrikkelijken God, de strijd van den Karmel opnieuw voordoen. Alleen is de volgorde omgekeerd. Eerst zal God de kans krijgen in te grijpen, daarna Baäl.

Het is den schrijver gelukt dit gegeven buiten de profane sfeer te houden, ondanks de duivelse aanvallen van den kolonel. De veldprediker staat er niet als een toornende Elia, eerder als de profeet, die God hoorde komen in de ruischende stilte. Suggestief weet hij te tekenen den groeienden angst van de kruisridders, als zij bij het flikkerend licht van een geimproviseerden kerstboom, het verhaal van den Karmel, met het slachten der Baälpriesters aanhooren. Hun spot en bravoure blijken vermommingen van den angst, die elke moderne mensch diep in zijn hart verbergt, den angst, die naar de leer van het existentialisme, het wezen zelf is van dien mensch.

Schijnbaar is het een verlichting, als na twee uren er nog niets is gebeurd, althans niet zichtbaar. Dan komt de beurt aan den kolonel, die nu de regie van dezen vreeselijken kerstnacht overneemt. En hij weet dit meesterlijk te doen. De drank brengt de officieren, die tot nu toe hun angst nauwelijks konden intoemen, tot excessen van moed. Zij durven te lasteren nu, maar ook nu is verdrongen angst de bron. De kolonel weet met een satanisch genoegen de hartstochten te prikkelen. De bunker is gevuld met haat, haat tegen God en haat van der officieren tegen den kolonel, die hem grof beledigt.

Adembenemend, daar de vaart van den stijl nauwelijks ademhalen toelaat, is beschreven het bacchanaal onder leiding van den inmiddels tot generaal bevorderden hoofdofficier. De haat, niet alleen tegen God, doch ook tegen enkelen der aanwezigen, wordt door hem opgevoerd tot een ware daemonie. Als de stemming dreigt in te zinken, weet hij die opnieuw te stimuleren door een aantal vrouwen, die tot nieuwe zondige gedachten weten te prikkelen.

En toch tast men den looden onmacht, die hen bezwaart. De vrouwen voelen iets van den duisternen haat, waartegen hun „leide“ niet op kan en zij vluchten met een deel der officieren, die den strijd opgeven.

Te beklemmender wordt de worsteling tusschen de „Elia“ en de overige Baäldienaren, die van geen capitulatie willen weten, maar den Christus nog willen kruisigen.

Paraparakolouthese

Amice.

Vandaag ben ik toch even geschrokken.

Je zegt: o, dan is 't niet erg geweest, als 't maar even was?

Eigenwijze jongen, houd je mond: schrikken kan niet anders dan maar even wezen.

Ik ben dus geschrokken. Een dominee vertelde aan onzen redacteur iets, dat hem aan 't schrikken bracht; en toen zei de redacteur, dat hij mij eens zou vragen, er wat over te zeggen. De dominee en de redacteur hadden 't over de jeugd gehad, moet je weten. Onder de jeugd zou hier en daar een gevaarlijke (de oudere heeren bedoelden eigenlijk: niet-gezonde) belangstelling zijn voor „de paraparacolouthese“. 't Was zoo iets als para-belangstelling: niet meer een belangstelling in den toom van leidraden en inleidingen voor de J.V. en de M.V., — maar nee: iets anders, zoo iets als: snuffelen aan wat ongezon is, althans voor snuffelaars verboden. Ongezon snuffelen dus. En nou gaf de redacteur 't onderwerp mij in handen: hij mompelde zoo iets als paradosse; dat schijnt te betekenen: overgeven aan een derde. Hij ook met 'n dominee..... Als gewone menschen zeggen: afschuil-systeem, dan praten zulke menschen van „paradosse“.

Toch heb ik er wel zin in. Parapsychologie. Klinkt mooi, maar, wéét jij precies, wat 't is? Toen ik 't den redacteur vroeg, of hij dat wel zoo heel secuur weten zou, zei-d-ie: vast niet! Ik 'n beetje kwaad, dat mijn publiek zoo veracht werd; ik zei: maar mijn publiek — dat ben jij! — weet al vast het voornaamste: mijn publiek wéét tenminste wel, wat psychologie is. Nou, en toen zei die koppige redacteur: dat is 't 'm juist: ze denken allemaal, dat ze dat weten, en ze weten er niets van, óók niet wat psychologie nu precies is.

Ik bedacht ineens, dat de man bekend staat als paraloet tegen de psychologie, en zweeg dus maar; en misschien kon ik dat, óók wel (want de bui is al weer gezakt) omdat ik ineens me realiseerde, dat ik zelf 't óók niet precies wist. Maar dat wou ik hem toen niet zeggen.

Maar jou móet ik 't wel zeggen, omdat ik wat verlegen ben; ik zie jou trouwens al verdacht trekken met den mond. Hoe kan iemand, die niet precies wéét wat psychologie is, dan praten over parapsychologie?

Weet je wat? — we slaan een boek op; dat staat altijd gekleed. Dr Tenhaeff heeft voor enkele jaren een boek geschreven over allerlei oorlogsvoorspellingen; ja zeker, van den laatsten oorlog. En de aan die voorspellingen gewijde verhandeling verscheen in de Parapsychologische Bibliotheek.

Zienoo, redacteur of geen redacteur, maar de parapsychologie heeft haar Bibliotheek-redactie. En zou 't dan niet bekend wezen?

Tenhaeff vertelt, dat men bij parapsychologie denkt b.v. aan een kwestie als de telepathie; helderziendheid heet dat.

Je vindt dien naam onduidelijk? Omdat „tele“ beteekent „ver“, of „op verre afstand“, b.v. tele-grafieren? En omdat „pathie“ zoo iets beteekent als „ondervinden“, hetgeen veel meer is dan iets „zien“?

Kerel, viel zoo niet. Vooral niet in de „eeuw“ (hoe zeg ik dat?) der televisie. Telepathen zijn menschen, die zoo-wel in de ruimte als in den tijd „ondergaan“, of, zoo ge-

Zoo nadert het einde. De strijd verplaatst zich als het ware van den Karmel naar Golgotha. De generaal treedt nu actief op en schiet de lichten van den kerstboom uit. Tegen hem richt zich vooral de veldprediker, met een enkel treffend woord, een tekst. De generaal kan het licht van den boom dooven, maar niet het licht dat God in zijn hart gaat ontsteken.

Het einde is ontzettend en troostvol. Als de generaal bekend, dat hij ben belogen heeft, toen hij ont-kende dat er een God was en vergiffenis smeekt voor zijn woorden van haat, tracht de door hem geprikkeld-dronkaard het pleidooi te beslechten met het moderne wapen, de handgranaat.

Als een groteske zondaar ligt hij ten slotte op zijn knieën, niet uit overgave, maar omdat zijn eigen granaten hem de beenen hebben afgerukt. Nog hoort zijn mond God, ook als de generaal, als de eene moorde-naar aan het kruis, hem vermaant. Dan spreekt de doodelijk gekwetste veldprediker de woorden van de boesdoeners en den Helland.

De dronkaard wil Gods spreken niet afwachten, maar vernietigt met de laatste handgranaat alle le-ven, ook zijn eigen. Nog even zien we de handen van den stervenden generaal zich moelzaam vouwen tot gebed.

Dit summier overzicht geeft misschien een behoor-lijken kijk op den inhoud van deze vertelling. De aard hiervan, vermenging van realisme met symboliek, uit-breiding van een concrete houding tot een universele handeling, zal bij verschillende lezers een andere uit-werking hebben. Geleghenheid tot misverstaan is er voldoende. Misschien is de omvang te klein voor het grootsche dramatische gegeven. Bezwaren kunnen er zijn tegen bepaalde onderdeelen, tegen de psycho-logische afwikkeling wellicht. Maar welke die bezwa-ren ook zijn en hoe breed men die kan uitmeten, nie-mand zal toch ontkomen aan de suggestieve, profeti-sche macht van dit boek, dat zoo totaal breekt met alle tot dusver gebezigde argumenten voor een kerst-verhaal. Dit boek geeft een aangrijpende visie niet slechts op één geval, maar op heel deze moderne we-reld, die niet eenmaal, bij het historisch kerstgebeu-ren zich in haat verzette tegen den geboren Koning, maar dag aan dag dien strijd voortzet, schijnbaar overwinnend, in werkelijkheid zichzelf vernietigend.

De vertaling van dit spannende boek is, evenals de uitvoering, uitstekend verzorgd.

H. S.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 22

zeld, „zien“, wat op een heel andere plaats gebeurt, en wat ook in een heel anderen tijd (soms) gebeurt, dan waarin zij het „zien“. Een dame droomde in Febr. 1933 dat Seyss Inquart, toen alleen nog maar in Oostenrijk bezig, den boel te verraden, naar Nederland komen zou, en haar man en haar in moeite brengen zou. Kwam uit.

Dan valt ook de telekinése onder de paraparacolouthese. Men kent menschen, die, zonder dat er een aanwijsbare bewegende oorzaak is, voorwerpen op een afstand, die alle lichamelijk zichtbare „aanraking“ buitensluit, toch in beweging kunnen brengen. Je kent dat ouwe versje wel:

Mijn grootvaders klok was een deftige klok.

Met een uurwerk zoo goed en secuur, — — —

Maar opeens bleef ze staan, om nooit weer te gaan, Toen het doodsuur van d' oude verscheen.

Het is je echter allicht niet bekend, dat tegenwoordig sommigen bij zoo'n liedeke, ook in mijn jeugd ons vertrouwd, aan meer dingen denken dan ik destijds. Van Mourik Broekman, ook al in de Parapsychologische Bibliotheek, vertelt tenminste, dat iemand het sterfbed van zijn moeder had bijgewoond; hij had genoteerd, dat zij stierf te 5.52 ure. Later vond hij haar horloge in het mandje, dat ze placht te dragen. Het horloge stond stil. Het stond op 5.52. Het was „bewogen“, maar „zonder hand“. Sommigen denken, dat ze nu ineens een kommentaar kunnen schrijven op Belsazar's laatsten nacht.

Natuurlijk valt óók het „spiritisme“ onder de para-psychologie. Men zoekt contact met de geesten van afgestorvenen; en er zijn, naar het heet, menschen met be-paalden aanleg, die als „medium“ (tusschenpersoon, ver-bindingsschakel) kunnen optreden — de geest van den gestorvene manifesteert zich dan aan gewone menschen door het middel („medium“) van dergelijke para-mensche-lijke menschen met mediamieken aanleg. Maar anderen zeggen: niks paramenscheijks: we móesten nog allemaal zoo gevoelig wezen. Hoe dat nu wezen moge, parapsy-chische verschijnselen is een naam voor veel van wat men op dit duistere „gebied“ beleeft; maar wie weet nu precies, of het soms eigenlijk niet „paraphysische“ verschijnselen zijn? Jij weet het ook niet? Geen wonder, want „ziel“ en „natuur“, „psychisch“ en „fysisch“ zijn die wel van elkaar scherp af te grenzen? Denk daar maar eens over na.

En als je dan straks terugkomt, je hoofd tusschen de handen, klagende, dat je er niks meer van begrijpt, en dat je in het duister tast, reeds wat de eerste vragen betreft?

Wel, amice, dan ben je juist daar waar ik je hebben wou. Wat zeg je me daar? Dat ik nu al aardig met den redacteur meê praat? Houd je mond. Want geef eens antwoord:

Wéét jij soms, waarom speciaal bij spiritistenésances — vanwege de geesten! — iemand kan gaan „zweven“, maar waarom zonder dat er spiritisten in de buurt zijn in Tibet — het zal daar nu wel gauw wéggecultureerd zijn — hetzelfde verschijnsel zich voordoe: zwevende menschen, in uiterst snelle bewegingen? Met de „lung gom pas“?